

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO SLOVENSKEGA PLANINSKEGA DRUŠTVA.

XIII. letnik.

November.

11. št. 1907.

OPIS TRENTE.

III. LJUDSTVO. (Dalje.)

JOS. ABRAM.

S čim se pečajo Trentarji, kako živijo? Lahko vprašanje, težak odgovor. Trentar ni sicer razvajen, vendar živeti mora in živi tudi, a ker mu zemlja ne nudi potrebnega živeža, zato si pomaga, kakor ve in zna. Ono malo zemljišča obdela dobro, da se preskrbi vsaj s čompami (s krompirjem in zeljem) kolikor mogoče za celo leto ali vsaj za večji del leta. Poleg poljedelstva mu pomaga do živeža zlasti reja drobnice (ovac in kozá), ker za rejo govedi Trenta ni pripravna. Pred desetletji je bilo mnogo, mnogo več zlasti kozá, a vedno preganjanje je zelo omejilo njih število. Vednih sitnosti z gosposko se je slednjič tudi potrpežljivi Trentar naveličal. In kdor si je mogel drugače pomagati, je omejil ali celo opustil rejo kozá. Zadnja leta je spoznala tudi gosposka, da tako kruto preganjanje pomeni trgati ubogemu trpinu kruh naravnost iz ust, in nastopa zdaj mileje. Posledica preganjanja kozá je vsaj deloma izseljevanje. Zlasti mladina hodi trumoma v rudnike, najprej na Koroško ali Štajersko ali pa tudi kar naravnost na Vestfalsko in od tam često tudi v Ameriko. Gospodarji-rudarji se vračajo domov na tretje, četrto leto, a navadno le za nekaj mesecev, drugi pa se vračajo zelo neredno, ali — nikoli. Oni Trentarji, ki so doma, se pečajo tudi z drvarstvom, doma in po svetu. Predno je zaslovelo rudarstvo, je bil vsak Trentar drvar, znan širom sveta kot vrl delavec in strokovnjak. Saj je pa tudi imel že izmlada dobro šolo!

Trenta je bila nekdaj, kakor že omenjeno, vsa zarasla z lepim stavbnim lesom in Soča je nudila svojo pomoč za plav. In Trentar je znal dobro izkoriščati gozdove — dokler je bilo kaj prida lesa. Dandanes ga ni več mnogo, zlasti v nižjih legah ne, in vrhutega je večinoma občinska last; tudi ne more občina razpolagati ž njim, kakor bi hotela. Vsako leto naznanijo Trentarji

županstvu, koliko lesa potrebujejo za kurjavo in koliko za potrebne poprave in naprave na hišah in hlevih. Ves zaprošeni potrebni les jim nakaže potem okrajno glavarstvo po gozdarjih. Z lesom, ki ga seka občina sama v občinsko korist, je ravno tako, le da ga odkupijo od občine posamezniki. Les sekajo jeseni, često visoko gori ob robih in strminah. V dolino ga spuščajo navadno po zimi po drčah do vode, odkoder ga plavijo pomladi dalje. Les za kurjavo spuščajo često s takih višin in strmin, da se mnogokrat ves razbije in raztrešči ob skalah, predno obleži.

Vrlo zanimiv je pa plav lesa po Soči. V prošlih časih, ko še ni bilo ceste iz Trente (Loga) v Bolc, je šel ves les v Bolc po vodi, dandanes pa ga večinoma vozijo od Markovega mostu v spodnji Trenti. Plavljenje lesa je sicer težavno, a Trentarjem ugaja. Na pripravnem mestu ob vodi čaka les ugodne, srednje velike vode, in ko pride ta, pride gotovo tudi Trentar. Zbere se nekaj moških, vsak s svojim orodjem, in hajdi nanj! Vlečejo ga s cepini (cempini) v vodo, nato si pa delo razdele. Ker je zlasti v gorenji Trenti po strugi Soče vse polno skal, se les kaj rad zadira mednje, in zopet treba cepinov, da ga iztržejo. Da pa les lepo plava po sredi vode, ga drugi uravnavajo in vodijo z »longirji«, t. j. z dolgimi drogi z ostro kljuko na koncu. Ker je pa les hitrejši od mož, se često med skalami tako zagozdi in se ga toliko nabere, da ustavi ves nadaljni promet. Zdaj treba vse previdnosti, ker razdiranje take grmade je nevarno. Grmado napadejo drvarji s cepini in velikimi derezami na čevljih. To ti jo obdelujejo, da jim moraš priznati spretnost! Skačejo kakor veverice od hloda do hloda, od trklja do trklja, in ko misliš, da se mož zvrne v vodo, že stoji spet na varnem. Preveč občutljiv pa Trentar ni pri plavu. Če je treba, pa stopi in hodi po ledenomrzli vodi, oblečen, kakor je, tudi do pasu v njej, in to često po cele ure. V Čezsoči in na Žagi, kjer je Soča že večja in nje struga široka, stoje in hodijo ubogi drvarji do kolen, do pasu po vodi z longirjem po ves dan, zraven pa pijejo žganje, da se »ogrejejo«. Predno dospe les na določeni prostor, traja često po več dni, po več dni pa tudi prisilno »knajpanje«. Pa naj reče kdo, da je Trentar mehkužen!

Da preredi Trentar drobnico, mu treba sena. Mnogi pa ga ne pridela zadosti na slabih in omejenih travnikih; zato hodijo ljudje žet tudi visoko gori po planinah, kjer ostajajo po ves teden. S sabo vzamejo moke za polento in drugih potrebščin, gori kuhajo in spijo — navadno si posteljejo pod kako skalo. Sila težavna je nošnja sena domov. Koder si navaden turist komaj upa s palico in oprezno hojo, po ozkih policah in nad

stometrskimi prepadi, nese Trentar s čedro v ustih često do 1 $\frac{1}{2}$ centa sena 3 do 4 in še več ur daleč domov. Brez nesreč ni tudi žetev in nošnja sena. Večinoma so trave po takih strminah, da morajo ženjci in ženjice imeti dereze na nogah, kakor n. pr. v Zajavorju na Pihavcu pod potjo na Luknjo. Na Berebici, nasproti trentskemu pokopališču, se je pri žetvi pred tremi leti izpodrnilo neki ženski in obležala je mrtva v globočini.

Odkoder ni treba nositi sena, ga spravijo v kope, in ko pade sneg, gre več moških, prekrpljajo široko gaz v breg, zvežejo seno z vrvmi in vejami in je vlečejo previdno v dolino, — zvečer pa napravijo doma malo gostijo.

Težkih bremen je navajen Trentar od nekdanj. Ko ni bilo še ceste, je moral oba izdelka, t. j. sir in skuto nositi na plečih v Bolc ali v Kranjsko goro; le sem nosi seveda še dandanes. Ravno tako je tudi z vsemi hišnimi potrebščinami, turščico, moko i. dr. Breme zveže v rjuho in jo preveže v »škufu«, t. j. tako, da vtakne glavo do čela vanjo; breme mu torej sloni na hrbtu in glavi. Preveč prijetno pač ni!

Vsaka hiša ima tudi vse najpotrebnejše rokodelsko orodje, ker Trentar si napravlja zlasti leseno pohištvo vse sam, naj bodo že stoli, mize, škafi ali žlice. Nekateri Trentarji tudi prodajajo žlice in lesene posode in Bolčani jih jako cenijo, ker so trpežne in lične.

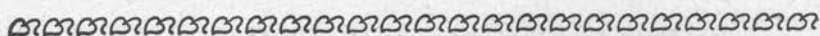
Pastirstvo pobere Trentarju tudi precej časa, zlasti če nima otrok ali pastirja. Zjutraj natrosi drobnici pred hlevom v dolgo korito ali bolje v žleb otrobov in soli, pa v goro ž njo! Spremlja jo često visoko; na določenem kraju ji natrosi po tleh iz solnika soli, da jo ližejo, sam pa se vrne domov. Kdor ima časa in ljudi, spremlja in pazi sam žival ves dan. Zvečer pa je vsa dolina polna klicanja in vpitja, dokler se drobnica na klic ne povrne domov. In ako se ne povrne vsa? No, potem je treba iskati, vpiti in iskati dolgo, dolgo večkrat, večkrat pa tudi zaman. Sam Bog ve, v katerem prepadu je izginila, kateri orel in kje jo je požrl! Zgodi se tudi, da žival »zaskoči«, t. j. gre ob kaki strmini ali prepadu tako globoko, da ne more več nazaj in jo morajo Trentarji z vrvmi izvleči, a ž njo vred navadno tudi moža. Tako se primeri včasih, da se izgubi po gozdih in strminah po več drobnice ali celo cel trop. Kdor išče, ima težko pot, a tudi doma je vse v skrbeh. Utegne se pa zgoditi, da se vrne med tem drobnica po drugi poti sama domov, in za ta slučaj je dogovorjeno že prastaro znamenje: domači razgrnejo pred hišo na vidnem kraju rjuho, in iskalcu ni treba dragega telegrafa ali telefona.

Poleg nesreč po robah in prepadih in poleg orlov zahteva zlasti vsaka pomlad več ali manj žrtev med drobnico tudi bolezen v hlevu, ki jo zakrivi največ paša. Najizdatnejše premoženje bornega Trentarja pa je drobnica in zato bridko občuti vsako izgubo. Sosed Špik je prišel n. pr. pred petimi leti v enem dobrem tednu ob 13 ovac; par se mu jih je ubilo, par izgubilo, druge pa so mu pocepale kar čez noč, in tako ni imel jeseni ne kaj prodati, ne kaj zaklati.

Otroci morajo že v sedem, osmem letu pasti. Parkrat mu pokaže oče ali kdo drug steze v robe in že mora sam pohajati za drobnico, paziti nanjo, jo klicati, iskati in zbirati zvečer. Zjutraj se doma najé polente in zelja, vzame v nahrbtnik kos polente in malo skute, v roko pa dolgo palico, pa z Bogom! Po robah pa vrišče in prepeva in zvečer pripoje domov!

Kozle zaganja Trentar pomladi v robe, zapaži jim pot, da ne morejo nazaj, jeseni ob Mali Gospojnici ali ob prvem snegu pa jih gre iskat. Če jih pa tudi vse najde in kje in kdaj jih najde, to je pa drugo vprašanje. Kakikrat jih išče po ves teden in jih najde morda tam doli kje — na Dovjem, ali v Srednji vasi, ali pa na nasprotni severni strani! Kdo izmed gospode bi jih šel iskat? A revež je revež!

(Konec prihodnjič.)

PRISOJNIK (2559 m).

(Konec.)

DR. H. TUMA.

Hotel sem naprej, a skrbni Bobek si ni dal zabraniti, da leze on prvi z vrvjo. Zagnal se je pa preveč na plat in zato parkrat opešal, končno se je vendarle potisnil nekako s hrbtom in, nekoliko široko ležeč na trebuhu, z rokami po plati gori do police, ki seče prvo doljenje in drugo gorenjo krajšo plat. Dolgo sem moral čakati Bobka, da je to plat zmagal, ter se na polici odpočil, pripravljaje počasi vrv za cepina in nahrbtnika. Imel sem med tem priliko, natančno proučiti plat, po kateri je bilo i meni splezati. Vtisnil sem si v spomin stope. Kak meter visoko je izdolben v plat plitvo stopalo, na levo precej majhna globel, ki daje opore prstom na levi nogi. Kakih 75 cm še višje je zopet enaka gladka globel, ki daje komaj prijemka levi roki, dočim na desni lahko opreš život ob obok kaminov. Iz Bobkovega gibanja sem sklepal, da se je mogoče

nekoliko više gori na desno oprijeti z desno roko za kamen, štrleč iz kamina. Zaraditega sem tudi takoj, ko sem odpravil prtljago po vrvi do Bobka, zavzel izračunjeno strategično pozicijo, t. j. z desno nogo sem stopil na omenjeno vtisnjeno stopalo, z levo razkoračen gori v malo globel, ter sem porabil omahljaj prvih dveh stopinj, da sem z levo roko zadel gorenjo globel, se nekoliko s hrbtom ob kamin potisnil dalje, z desno roko objel skalnato zagozdo v kaminu in se vzel do nje z desno nogo ter bil brez daljne težave na polici pri Bobku. Bobek se je odduškaval od plezanja in kakor po navadi modroval, kako je huda plat, kako ni nič prijemkov in kako bi globoko zdrsnil nizdoli, če se prijemek ponesreči. Zatrjeval je, da je še bolj nevarna zadnja plat, dasi krajša. Ogledal sem si jo. Res, da ima le kakih 6—8 m dolžine, pristop pa je z ozke police nad dolenjo platjo kakih 75 cm visoko na skalnat, za dlan velik rogelj, ki moli z gorenje plati. S tega roglja je korak za levo nogo na meter višjo, 3 cm široko skalnato ploščico, ki je precej kompaktno pritisnjena v plat. Poskus z roko je kazal, da more ta ploča dobro držati človeško težo. Nad to poliščico desno ob plati moli meter nad levim stopom s plati večji rogelj, ki daje dovolj opore roki in pozneje nogi.

Podvizal sem Bobka, da opraviva brez odlastka to zadnjo pot. Bobek se ni dal pregovoriti, da bi ne izklesal v polici pod platjo dveh sigurnih stopinj v skaló. Mahal je s tako srditostjo, da je odlomil jekleno konico svojega cepina, in pozneje mi je zatrjeval, da ni bil še nikoli tako skrhan. Nato me je poučil, kako naj mu pomagam gori. V globelico v skali, visoko kakor moževa rama, naj vložim konico cepina, lopatico pa čez rame. V pripravljene stope sem se trdno postavil, naslonjen z levo ramo ob plat, zastavil cepin, kakor mi je Bobek ukazal, nato se je zavihtel po navedenem skalnatem roglju na stopinjo, pripravljeno s cepinom, ter odtod dosegel skalnati rogelj na desni strani ter bil hitro čez plat. Prav čutil sem, kako se je globoko oddihaval, ko je končno premagal zadnjo plat in stal na solncu ob južnem oknu. Silno dolgo je motal zopeť svojo vrv, in ker je pihal oster veter, me je vsega razgretega skoraj mrazilo in zastonj sem podvizaval Bobka, naj hiti. Končno je vendarle prifrčala vrv doli proti meni, da sva zvelkla prtljago gori, potem sem na lahko sledil po opisanih stopih. Bobek je zopet predlagal oficijalen počitek. No, svetlo solnce ob južnem oknu me je poživilo tako, da nisem čutil nikake potrebe ne po odlastku, ne po hrani. Nataknil sem svoj nahrbtnik, ne da bi se bil preobul. Bilo je ravno poldne. Bobek me je nekoliko plašil, da je še dve uri do vrha. Nisem ga poslušal, ampak sem

z lahkim korakom hitel dalje po stenah in robovih Prisojnikovih stolpičev proti vrhu. Ko je videl Bobek, da ne gre drugače, je tudi on pobral svoja šila in kopita in kmalu za menoj prišel na vrh. Rabil sem od okna do vrha ravno 45 minut; bilo je tri četrti na eno.

Krasen prizor se mi je razgrinjal: pod menoj Velika Pišnica in za njo široko razpoložena Kranjska gora, zadaj pa čez Karavanke Beljak, na desni pisana skupina Škrlatice, v desno zadaj za njo Triglav in dalje cela razpoložena črta od Triglava čez Kanjavec do Kolka, še dalje Čelo, Lanževica, Krnska skupina; na zahod Zadnja Trenta z Grintavcem, Jelenkom, Pelcem, Velikim in Malim Ozebnikom, Jalovcem, Mangartom, za njim Kaninska skupina, Police do Montaža. Bližnji razgled je bil čist in krasen. Koroške planine so bile zastrte kakor po navadi letos v oblake. Tudi širšega zapadnega, južnega in vzhodnega razgleda ni bilo. Prisojnik pa itak ni gora z velikim obzorjem, ker ima centralno lego med velikani Julskih Alp in sega daljnji razgled le čez Koroško in na Gorenje Štajersko, kjer pa sploh ni bogve kako lepe in markantne panorame.

Po dveh urah odpočitka in kratkega, tečnega spanca na solnčnem vrhu brez vetra sva se odpravila z Bobkom po južni strani doli. Začetkom sva šla po markirani poti Slovenskega planinskega društva, pod stolpiči doli pa kar naravnost po plateh do prve drče, po kateri sva se odpeljala. Tik pred oknom sva prišla spet na markirano pot, odtod po travnatem južnem bregu Prisojnika na Vetrovo pot do Vossove kočice. Z vrha sva odšla ob treh popoldne ter dospela v Vossovo kočico ob štirih 45 minutah.

Tura čez severno steno Prisojnika in skozi veliko okno je turistično ena najzanimivejših v naših Alpah. Turist uživa tu mnogo menjave v prizorih in pri planinskem tehničnem delu. Vendar je pot iz Suhe Pišnice do drugega snežišča in potem skozi zadnjo plat na severno stran okna in skozi še bolj gladki plati pri izhodu okna na jug precej težavna in nevarna ter treba zanj trdnih, prožnih kit ter sigurnega stopa in prijema. Kadar v snežišču v Suhi Pišnici ni počev, prihraniš skoraj celo uro plezanja po policah na desno od vodopada. To plezanje je najdalgočasnejše na vsej turi ter jemlje skoraj dobro voljo. Stena nad vodopadom in slednjič nad drugim snežiščem odobrovolji zopet pravega turista, ki uživa od police do police, od roba do roba in od kamina do plati gori vse polno mogočnih in bodrilnih vtiskov. Naravnost veličasten je razgled iz temnega okna na solnčno stran južnega

Prisojnika. Imaš skoraj isti vtisk kakor ob prihodu iz kraških podzemeljskih jam na svetlo, le da se ti pred očmi razgrinja še mnogo krasnejša planinska panorama.

Tura po severni strani skozi okno ni zabeležena v Purtschellerjevem »Hochtouristu«. Kakor mi je Bobek pravil, jo je on napravil poprej dvakrat, a le skozi okno do Vossove kočje; z menoj jo je prvič napravil skozi okno do vrha. Po mojem bi se rabilo po ravni poti od Vossove kočje skozi Suho Pišnico in po prvi polici od vodopada gori brez odpočitka do konec luknje tri ure. Turo delati pa je ugodnejše meseca julija, dokler je spodnje snežišče brez počev in pokriva gorenje melaste in opolzle kamine kompakten sneg.

BB

ČEZ RDEČI ROB NA KRN IN BOGATIN.

ČRNI JANEZ.

Kar dva dni vkup sem prost! To je nepopisno veselje zame. Dva dni smem pohajati po gorskih samotah. Navadno morem v to uporabljati samo nedelje, dva dni vkup pa še nisem užival čistega gorskega zraka in občudoval naravnih stvorov. Torej hajdi kar najdalje mogoče! Napraviti hočem turo, da jo bom pomnil celo svoje življenje.

Namenil sem se na Krn. Ta pot se mi je letos že dvakrat ponesrečila. Prvikrat smo odromali štirje podjetni turisti v najhujšem dežju iz Tolmina, računajoč, da je slovenski pregovor: »Za dežjem solnce mora priti« resničen. A na tej turi sem spoznal, da tudi slovenski pregovori lažejo. Vso pot nas je močil dež in Polde, ki je nosil veliko štruco kruha na vrvici čez rame, je kmalu začutil, da postaja štruca vedno težja in težja. Shranil jo je v grm, da jo vzame nazaj grede.

No, ne bom prenadrobno opisaval tedanje naše usode. Povem naj samo, da smo prenočili v Slemenski planini, drugi dan pa smo pod skalno lopo za Rdečim robom sedeli drug na drugem, ker drug poleg drugega radi pičlega prostora nismo mogli sedeti, ter čakali, kdaj za dežjem solnce pride, za vrat nam je pa padal kap od skale.

Ko smo bili siti čakanja, smo pobrali svoje mokre kosti ter jo mahnili naravnost po plazu navzdol v vas Krn. Tam smo pri Rutarju napravili imenitno »pogrnjeno«. Jedli in pili smo, dokler

nismo izpraznili nahrbtnikov, potem pa smo šli domov. Tudi brez solnca se lahko dobro živi!

Drugič sem prišel ob lepem vremenu celo do bivše Trillerjeve kočice. Že takrat je sirota komaj stala, sneg ji je bil polomil par reber. Bila je zaklenjena, a ključa nisem imel. Z juga pa je pihala skozi ozki kamin nič kaj prijetna sapica. Nisem dolgo trpel, saj Bog skrbi za reveže! Našel sem zavetja v prostrani lopi, ki jo je spomladno solnce izlivalo iz ogromnega zameta na severni strani kočice.

Od kapa v lopi sem si nabral poln samovar vode ter pristavil kavo. Dolgo, dolgo se je kuhala ta kava in med tem je prijetna sapica z juga napihala toliko belih meglic skozi ozke kamine, da končno nisem več videl iz zavetišča. Začelo je grmeti. Kaj mi je početi? Naj li pustim kavo, ki se kuha že celo uro ter že pol ure obeta, da bo kmalu »mehka«? A tega pa ne! Naj le treska, saj temu se ne ubranim, če izpijem kavo ali ne! Res, kavica je zavrela, spravil sem jo na varno — v želodec, potem pa je bilo treba gledati, da pride tudi želodec na varno, sicer bi bilo lahko po kavi in po želodcu. Bežal sem, kar so me noge nesle, in prišel srečno do kočice moker domov.

No, tretjič upam, da mi ne izpodleti. Vreme se je nekoliko ustanovilo, in če bode držalo ta dva dni, se ne zadovoljim samo s Krnom, še druge vrhove bom obral.

Svoj načrt sem predložil kolegu Aleksandru. Razprostrla sva zemljevid, vse natanko pregledala in premislila. Predlog je bil soglasno sprejet in sklenila sva povabiti s seboj tudi Janeza Evangelista. Takoj ob šestih sva hitela iz urada, da ga poiščeva. Našla sva ga. Tudi on je brez ugovora sprejel predloženi mu načrt in razšli smo se polnit nahrbtnike. Aleksander je obljubil poskrbeti za skupni zajtrk, h kateremu naj prideva ob treh zjutraj.

Ob treh sem že korakal proti njegovemu domu na kavo. Tam je že brlela v kuhinji luč, torej vstopim brez okolnosti. Aleksander in Janez sta sedela pri kavi, a zamišljena in ne vesela kakor navadno. Čudno! Aleksander je sicer že poročen in ima že malo družinico, Janez pa je krepak mladenič kakih tridesetih let. Kjer sta onadva, gotovo ni dolgčas. Šale in smehu jima ne primanjka. Danes pa sta tako klavrna! Po prijateljskem pozdravu takoj vprašam, kaj to pomeni.

»Otrok mi je obolel«, mi odvrne Aleksander, »ostati moram doma«.

To je tudi meni vzelo veselje, s katerim sem vstopil, ker, dasi smo kakor od vetra naneseni — Aleksander Primorec, Janez

Štajerec in jaz Kranjec —, pogrešamo pri naših pohodih drug drugega kakor brat brata, zlasti pa Aleksandra težko puščava doma, a danes mora biti. Popili smo molče kavo, žalostno se poslovili in z Janezom sva odropotala sama preko Tolmina.

Ravno danilo se je. Pogumno sva jo mahala mimo Sv. Petra na Selce. Prisopihala sva na vrh. Pri mali kapelici (551 *m*), kjer je naš obligatni prvi počitek, sva načela nahrbtnika. Najtežji del poti je za nama. Ta kos je namreč popolnoma pust, brez vsake zanimivosti ter daje ravno radi tega toliko bolj občutiti napor na njem.

Po kamenih poteh in strmih plazovih se vzpenjati proti grebenu, kjer se ne nadejaš drugega nego počitka, to je pusto, dolgočasno. Ko pa končno vendar prilezeš do kapelice, spoznaš, da je tudi ta del poti vreden svojega napora.

Krasen pogled že odtod! Vzhodni vrhovi žare, obsevani od prvih solnčnih žarkov, kranjsko obmejno gorovje tudi. Doline se oživljajo in dolge nočne sence vidno beže.

Po kratkem počitku jo mahneva naprej. Nekaj časa naju vodi še precej široka pot vprek skozi gozd na severno pobočje Zatolminskega vrha (1044 *m*). Tu vlada že prijetni jutranji mrak. Končno se na robu zjasni. Gozd postaja redkejši in redkejši in za par trenutkov stojiva kakor na leci nad malim selom Javorico. Tu se ustaviva, da se naužijeva prirodne krasote.

Dasi sva na tem mestu stala gotovo vsak že več ko desetkrat, se še vedno rada ustaviva.

Okoliinokoli gozdna tišina. Globoko pod nama bobni Tolminka skozi svojo skalno strugo. Le tupatam zagledaš za trenutek nje penečo se površino, sicer se vije med ozkimi soteskami.

Nekoliko više v rebri se beli hribolazcem in lovcem vedno odprti Zastenarjev dom z mnogimi gospodarskimi poslopji. Dalje tam onkraj grape je Javorica in pod njo ob bregu Tolminke se zeleni krasni Polog.

Na desni, to je proti vzhodu, se razpenja predgorje Migavca, po katerem so raztresena razna manjša tolminska sela. Za njim pa žari v jutranjem svitu Migavec sam kakor zlata kupola ogromne hiše božje. Proti severozapadu stojita še Veliki vrh (2086 *m*) in Mahavšček (Veliki Bogatin, 2008 *m*), ki tvorita krasno ozadje tej sliki, katero proti zapadu in jugu zaključuje Rdeči rob (1914 *m*) s svojim iz Slemenskega (1487), Mrzlega (1360 *m*) in Zatolminskega vrha (1044) sestoječim predgorjem.

Ta zelena kotlina, obkoljena neposredno od plešastih gorskih orjakov, daje hribolazcu popolnega zadoščenja za prvi napor na

tej poti. Vsakdo, ki je že večkrat tod hodil, priznava, da se na tem mestu vedno nehote ustavi, ne da bi počival, temveč, da se naužije izredne naravne krasote.

Nadaljna pot pelje zložno vprek senožeti in razgled se med tem malo ali nič ne izpremeni. Po polurni hoji zavije pot zopet v goščavo, katere ne zapusti več blizu do Slemenske planine.

Tu v gozdu je treba zopet nehote počivati. Imenitna voda Mrzlice ne dopušča, da bi šel potnik mimo, ne da bi pil. Kdor pa pije, mora odložiti nahrbtnik in zelo brezbrizen hribolazec je, kdor oprta nahrbtnik, ne da bi pogledal, je li v njem vse v redu, in pokusil, če se mu ni kaj pokvarilo.

Midva z Janezom nisva taka. Nahrbtnika ne zanemarjava, zlasti ne, dokler je še kaj v njem. Kadar pa je prazen, se mu godi kakor prazni denarnici. Dobre Mrzlice ne prezreva nikoli, torej tudi danes ne. Požirek vode, malo prigrizka, potem pa počasi dalje, saj gostoljubna Slemenska planina ni več daleč. Še eno uro precej težavne poti po gozdih in pašnikih, in tam sva.

V sedlu med Rdečim robom in Slemenskim vrhom (1448 m) se ti odpre razgled proti zapadu v Soško dolino, proti vzhodu pa v Tolminsko dolino ali Polog. Tudi ta razgled je krasen, in da nisem namenjen v lepše kraje, bi hotel ostati tu.

Na severnovzhodni strani sedla tik pod pečinami Rdečega roba so razpostavljeni hlevi Slemenske planine. To je cela vas. Tu je najin tretji počitek. Pastirji naju poznajo kakor znana planinska duhova. Ne verujejo nama seveda, da za kratek čas hodiva semkaj gori čevlje trgat. Na vsak način hočejo, da zasledujeva kako rudo, o kateri se v naših hribih mnogo govori. Če le zagledajo malo »čudno« opravljene ga človeka v planinah, pa ga hitro obsodijo: »Aha, ta gre k Zastenarju po živo srebro, ta gre v Bogatin po indigo ali pa po zlato.« Če pa imaš celo cepin s seboj, potem pa si izgubljen; ni konca vprašanj in pripovedovanja.

Ker pastirji ne morejo zvedeti od naju nič gotovega, se malo hudomušno posmejejo, češ, skrivata — potem pa nama z vso slovansko gostoljubnostjo postrežejo.

Zanetijo nama ogenj, da si moreva skuhati gorak zajtrk. Dado nama mleka in skute in sploh vsega, kar premore njih pastirsko gospodarstvo. Eden pa hiti z veliko posodo k studentu po sveže vode, da se popolnoma okrepčava. Midva seveda tudi ne hraniva tobaka in požirka žganja, ki njim ravno tako dobro de kakor nama njih darovi.

Pa naj ne hvalim te planine samo radi nje gostoljubnosti, omenim naj še drugo, kar, dasi ne spada v turistiko, vendar zanima navdušenega slovenskega planinca.

V njenih hlevih, katerih je blizu trideset, je prenočil — seveda v prvem nadstropju — marsikateri, da ne rečem vsak hribolazec, ki je kdaj hodil s tolminske strani na Krn. Kravji zvonci so ga zazibali v sladek sen, zjutraj pa ga gotovo ni nikdar prepozno zdramil gromoviti jutranji klic mlekarjev.

Ta planina je last Zatoľmincev, dobrih gospodarjev, torej se ni čuditi, da tudi tu ni pogrešati snage in redu. Mnogo planin sem že obhodil, a tako vzornega reda in snage nisem našel nikjer.

V sirarni absolutno gospodari mlekar-mojster. Njegova naloga ni samo izdelovanje masla in sira ter oskrbovanje teh izdelkov — ne, on je tu pravi staroslovanski starejšina. Vse mu mora biti pokorno. Razposajene mlade pastirje kroti z ostrim pogledom, ki jim prežene hudomušnost in jih spomni njih dolžnosti. V jutro stopi še pred zoro pred sirarno; njegov glas zaori, da odmeva od strmih skal, in kmalu nato oživi vsa planina. Pastirji hite s posodami za mleko vsak v svoj hlev molst. Ko so pomolzli, sedejo k zajtrku, ki jim ga je tačas napravil mojster, potem pa odpojo in odukajo vsak za svojo čedo krav, katerih je tu kakih 150—170, ter se vrnejo šele v večer. Po večerji in kratkem pomenku pa zbere svojo družino, kakih petnajst čvrstih, gorskih sinov, k skupni večerni molitvi, po kateri zapoje še par pobožnih pesmi in odidejo vsak v svoj hlev počivat.

Dovolj tega! Midva sva se tačas okrepčala in odpočila, sedaj pa hajdi skozi strmine na Rdeči rob! Težavna je ta pot. Sicer se o poti tu niti govoriti ne da, ker — je ni. Lahko greš, kamor ti drago. Če ti ni prav navzgor, pa navzdol. Med skalami moraš kobacati po opolzli, trdi travi skoro po vseh štirih navzgor. Smoter te poti pa je jako mikaven, torej naju, že itak vztrajnih hribolazcev, ta napor ne straši, zlasti, ker naju v teh težnjah bodre velikanske, snežnobeke očnice, ki nama tupatam, posute s kristalno roso, zablistajo izmed ostrih skalnih robov. Čudno! Povsod so očnice že ocvetle, celo na Krnu že, tu pa nahajava najkrasnejših cvetk.

Dospela sva na greben pod Rdečim robom. Skoro navpičen pogled v dolino nama krajša pot po grebenu in kmalu stojiva na rdečih tleh. Kako je to delo narave občudovanja vredno! Sredi belih apneniških vrhov je postavila kralja v škrlatni obleki. Rdeči rob je namreč manjši del Krnske skupine, sestojč iz rdeče opoke, ki se zlasti ob vlažnem vremenu močno odbija od drugih belih robov.

Pod robom stojiva! Mene mika le vrh, posebno pa ta, na katerem lahko malo poskusim svojo hribolasko spretnost. Tu je treba laziti kakor opica od kamena do kamena. Moj tovariš, vnet botanik, se je malo zamudil z raznimi cveticami, med tem pa sem jaz srečno prilezel na vrh.

Kako sem se oveselil! Zagledal sem domače vrhove: Prisojnik, Razor, Stenar, Triglav, Bogatin. Pozdravljal sem jih z glasnim vriskom, velikani pa so mi odzdravljali s stoterim gromkim odmevom.

Ko smo se dostojno pozdravili, sem sedel v travo ter zamaknjen zrl v njih veličastna razorana obličja.

Iz te zamaknjenosti me predrami tovarišev klic. Videl me je na vrhu, a do mene ni mogel. Povsod skalna stena in prepad, a on polnih rok cvetja. Hitel sem mu naproti, da pokažem, kje sem se jaz izmuznil iz te pasti. Ko je srečno tudi on prikobacal na vrh, sem mu ponosno predstavil naša orjaka Prisojnik in Razor. Ukaje sva še enkrat pozdravila velikane, potem pa segla po nahrbtnikih.

Šele sedaj mi je siromak povedal, da je pozabil glavno reč — žganje. Začela sva bratski deliti mojo četrtinko slivovke, ki pa tudi ni bila več cela. Presneto majhna usta sva morala delati, kadar sva pila, ker nisva imela druge pijače ko to in ta naj nama traja še poldrugi dan.

Ko sva se malo pokrepčala, jo ureževa vprek pod vrhom Škofice (2011 *m*) na pot na Krn. Kmalu prilezeva v sedlo in pred nama se zabliška malo jezerce v Lužnici (1900 *m*). To jezero, kakih 110 *m* dolgo in 50 *m* široko, leži med samim sivim skalovjem, le na južnovzhodni strani je svet poraščen s sočnatozeleno grivo. Ako prideš kmalu spomladi v bližino tega jezera, je najdeš še pod ledeno skorjo, okoliinokoli pa čuješ žuborenje močnih studencev. Sledil bodeš po posluhu zdaj temu, zdaj onemu, a nobenega ne moreš zaslediti. To so podzemeljski pritoki in odtoki jezera, ki so spomladi najmočnejši.

Tudi to jezero je krasna odškodnina za napore na tej turi. In voda njegova! Kako dobro de potniku tu po dolgi naporni hoji požirek hladne vodice! Nama pač pogled na jezero veliko prijetneje vpliva na suho grlo nego na oko. To krasoto sva videla vsak že po večkrat, a pila nisva že od devete ure zjutraj, sedaj pa je tri popoldne in solnce pripeka prav neusmiljeno. Ko srni sva stekla po trati navzdol in napila sva se za ves dan. Janez pa je napolnil še eno veliko steklenico z vodo in jo potisnil v nahrbtnik.

Na novo okrepčana sva merila dolgih korakov kamenito Lužnico. Razgleda tu ni. Lužnica je na vse strani z golimi skalami zadejana grapa in ne daje hribolazcu drugega užitka nego ta, da se pri hoji po ravnem dnu grape malo odpočije. Ogledovala sva si velikanske skale, ki so se to pomlad na novo utrcale v višinah in zgrmele v dno grape. Občudovala sva mojstrstvo narave v kamenoseški stroki. Vse sva opazovala z največjim zanimanjem, in to tem bolj, ker je skoro na vsaki večji kamen navezan kak spomin iz najinih prejšnjih pohodov, katere sva delala deloma skupno, deloma posamezno.

V različnih pogovorih sva nevede kdaj prišla v sedlo med Peski (1175 *m*) in Koncem (2172 *m*). Pot krene sedaj med ogromne skalne sklade na Koncu. Prav zanimivo je to obiranje in zavijanje okoli skalnih kolosov, ki občudujočemu hribolazcu krajšajo pot. Tupatam se je že treba nekoliko boriti z omotico, ki jo povzročajo globoki zevajoči kamini, mimo katerih moraš hoditi. A to ravno je hribolazcu v zadoščenje in žal le prekmalu mine ta preskušnja očesa in glave — in pred nama se razprostre velika, skoro vodoravna terasa: vrh Konca. Kamenje po njej je ne vem po kakem vplivu uglajeno kakor mestni tratoar, in da ni raznih razpok in globokih grap med njim, bi si človek prav lahko domišljeval, da stoji na tržaškem velikem trgu. A takega domišljavca bi čisti zrak in krasni razgled kmalu prepričala, da žali ta prostor, ako ga primerja s tržaškim velikim trgom.

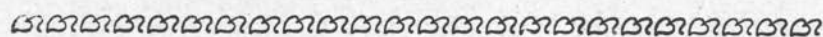
Na jugu Soška dolina, vsa posuta z belimi seli in cerkvicami, na severu pa goli skalni velikani s krasnim gorskim očesom, drugim Krnskim jezerom v sredini — krasen razgled!

Prekoračila sva teraso na Koncu in pri tem napasla oči naravnih krasot, sedaj pa je treba navzdol. Še deset minut in pri Trillerjevi koči sva.

Ta kos poti je nekaj nevaren. Tupatam se je treba malo nad navadno mero razkoračiti ter stopiti čez strma kamina, ki se strinjata v rezkem grebenu. Drugod zopet se treba spustiti kak meter čez skalico ter paziti, da ne hlastne po tebi prepad, ki zeva na desni. To je vse, pa kmalu mine. Za hribolazca, ki je bil večkrat na Krnu, postane ravno ta kos tako mičen, da gre samo radi njega zopet in zopet na Krn.

Tudi midva sva hodila tod previdno, a vendar premalo. Za skalo naju je čakala neizprosna nesreča. Vsa previdnost ni pomagala nič, nesreča je hotela svojo žrtev in dati sva jo morala. Janez, moj tovariš, je bil morda iz same previdnosti pozabil, da nosi v nahrbtniku za naju na tem mestu neprecenljiv zaklad —

steklenico z vodo. Malo nerodno se je osuknil okoli roba in — tlesk! Začelo je curljati iz nahrbtnika. Smejal bi se človek, ko bi ne bilo to na Krnu, a ker je ravno tu dvajset korakov pred ciljem, bi pa raje jokal. A tudi jokati ne pomaga nič, tu pomaga le energično delo, da rešiva vsaj ostale reči iz vesoljnega potopa v nahrbtniku. Kar obrnila sva ga. A kaj je pomagalo? Prepozno je bilo. Pobirala sva razne založaje, a kruh moker, sir moker, klobasa mokra, sladkor moker. A kaj za kruh, sir in klobaso, to se že posuši, a sladkor! Nobene pomoči več! Pač še ena! Polizala sva ga iz papirja in sladkor je bil rešen. (Konec prih.)

DRUŠTVENE VESTI.

Novi člani. Osrednjega društva: Domicelj Miro, trgovec. Pfeifer Ferdinand, uradnik Ljudske posojilnice (oba v Ljubljani). — Koroške podružnice: Dr. Müller Ferdo, odvetnik v Celovcu. Svanjak Mihajlo, učit. kand. v Strojni. — Kranjskogorske podružnice: Hrovat Vinko v Kranjski gori.

Darila. Gospa Maša dr. Švigljeva je poslala osrednjemu društvu za Triglavsko kočo na Kredarici 24 brisalk. Pristrčna ji hvala!

Prvi veliki planinski ples v Trstu dne 1. februarja 1908. 1. Ni je lepše prireditve, nego je toli priljubljeni planinski ples, ki se vrši vsako drugo leto v beli Ljubljani. Prihodnji predpust pa priredi enak ples naša Tržaška podružnica, ki je že vse ukrenila, da častno izvrši svojo namero. Osnovali so se že razni podobori in odseki, kakor dekoracijski odsek, reklamni odsek, gospodarski odsek, zabavni odsek i. t. d. Najživahneje se pripravlja seveda veliki damski odbor. Gotovo bodo planinci veseli te prireditve in upamo, da se bode tudi naša krasna Gorenjska z ozirom na pripravno zvezo naše železnice častno odzvala in pohitela dne 1. februarja na obale sinje Adrije k naši sestrici Tržaški podružnici.

Zabaven večer je priredilo osrednje društvo dne 20. t. m. v restavraciji »Narodnega doma« v Ljubljani. Predaval je znani slovenski turist g. Janko Mlakar o svojem potovanju po Engadinu. Ker izide predavanje v »Planinskem Vestniku«, ne bomo natančneje pisali o njem. Poudarimo naj le, da je bilo jako zanimivo, ker je predavatelj vpletel razne zanimive doživljaje in dovtipe, ki so vzbujali obilo smeha med jako mnogobrojnim občinstvom. Viharno ploskanje je sledilo govornikovim besedam in društveni načelnik se je zahvalil predavatelju z željo, da bi kmalu zopet priredil kako predavanje.

Letošnji promet v naših kočah. Triglavsko kočica: Slovencev 364 (lani 240), Čehov 50 (lani 18), Hrvatje 3 (lani 5), avstrijskih Nemcev 111 (lani 86), iz Nemčije 9 (lani 2), raznih narodnosti 13 (lani 10), skupaj 550 (lani 361). Članov je bilo 182 (lani 129), dijakov z legitimacijo 86 (lani 66). — Orožnova kočica: Slovencev 239, Čehov 23, Hrvatje 4, Rusi 3, Slavonec 1, Nemcev 120, Lahov 30, Ogrov 8, Francoz 1, Makedonec 1,

Norvežan 1, Amerikanec 1 in 6 drugih, skupaj 438 (lani 295). Članov naših je bilo 118, članov drugih planinskih društev 45, dijakov z legitimacijo 31, nečlanov 244. — Kadičnikova koč: Slovencev 717, Čehov 24, Hrvatov 8, Nemcev 115, Lahov 11, Madjara 2, Grk 1 iz Turčije, skupaj 878. — Aljažev dom v Vratih: Slovencev 484 (lani 505), Čehov 73 (lani 46), raznih narodnosti 14 (lani 10), skupaj 784 (lani 824). — Kocbekova koč: 175. — Gornjegrajska koč: 142. — Mozirska koč: 67. — Druge gostilne in zavetišča: Piskernikovo zavetišče v Logarski dolini 406, gostilna H. Herletova v Solčavi 135, gostilna Krist. Germelova v Solčavi 161, gostilna N. Zanierjeva (Raduha) v Lučah 309, gostilna Fr. Ks. Petkova na Ljubnem 274.

Še dve novi markaciji je letos izvršilo naše društvo, in sicer prvo na Mangart čez Klanški plaz in Klanško škrbino in drugo na Visoko Ponco iz Planice. Prvi pot (na Mangart) se cepi nad drugim Klanškim jezerom na desno po travniku (tabla) in vede skozi gozd do plaza in po tem netežavno na škrbino (tabla). Odtod se je obrniti na levo po starem nemškem potu na vrh. To turo je bolje priporočati za sestop. Na Visoko Ponco se cepi pot v Planici pod izvirom Nadiže (tabla) na levo in vede strmo po vzhodnem pobočju Srednje Ponce na ta vrh. Odtod gre deloma po grebenu, deloma ob njem v severni smeri strmo in ves čas eksponirano na vrh Visoke Ponce. Turo opravi dober turist v štirih urah. Brez vodnika je posameznikom ni svetovati, ker je posebno proti vrhu Visoke Ponce nevarna. Odločno pa je odsvetovati brez vodnika sestop h Klanškima jezeroma; bolje, da greš po istem potu v Planico.

Pozor, turisti! Turisti, ki obiskujejo koč, ko niso oskrbovane, opozarjamo, naj jih tudi v najlepšem redu zapuščajo, kakor veleva hišni red. Pred nekaj tedni se je mudil v Kadičnikovi koči neki turist, ki je pustil v kuhinji vse v največjem neredu.

Podružnice, ki so dobile pretekli mesec račun za prispevek in ga do sedaj še niso poslale osrednjemu društvu, se opozarjajo, naj to čimprej store, ker bi sicer vsi njih člani ne dobili 12. številke »Plan. Vestnika«.

KNJIŽEVNE NOVOSTI.

Novi zemljevid zahodnih Julskih Alp. Knjigarna R. Lechner na Dunaju je izdala letos krasen zemljevid zahodnih Julskih Alp v merilu 1:50.000. Obsega skupino Montaža, Kanina, Viša in Mangarta in je izdelana po najnovejšem vojaškem merjenju z vsemi modernimi sredstvi v barvotisku. Vsak važnejši, imenovan ali neimenovan vrh je označen glede višine v metrih. Izohipse kažejo vseskozi natančno in razločno razdaljo 50 metrov v višini. Meli, prodišča, ledniki, snežišča, podi i. t. d., vse je točno in po svoje oznameno. Risba terena se odlikuje po preciznosti in preglednosti, tako da bo zemljevid kar najbolje služil vsakemu turistu. Tem je v prvi vrsti tudi namenjen; v to svrhu kaže vse dosedanje turistične koč in markirane poti (slovenske in nemške), ki so označene z rdečimi črtami. V tem oziru je treba zemljevid pač dopolniti z markiranimi poti od izvira

